

Norges Høyesterett - HR-2016-2507-A

Instans	Norges Høyesterett - Dom
Dato	2016-12-09
Publisert	HR-2016-2507-A
Stikkord	Strafferett. Foretaksstraff. Miljølovgivning. Straffutmåling. Rettighetstap.
Sammendrag	Foretaksstraffen for et oppdrettsselskap for overtredelser av strl. 1902 § 166 og av matloven og dyrevelferdsloven ble fastsatt til en bot på 6 millioner kroner. De straffbare handlingene var foretatt av selskapets tidligere daglige leder. Det var oppgitt bevisst uriktig informasjon om antall lakselus i anleggene. Selskapet hadde hatt mer lus per laks enn tillatt, og hadde ikke satt i verk nødvendig lusebehandling. Det hadde også overtrådt dyrevelferdsloven ved å forårsake massedød av fisk i forbindelse med slakting. Allmennpreventive hensyn, forholdenes alvor og selskapets økonomi ble vektlagt ved straffutmålingen. Påstand om rettighetstap ble ikke tatt til følge, idet vilkåret om fare for fremtidig misbruk ikke var oppfylt. (Rt-sammendrag)
Saksgang	Senja tingrett TSENJ-2015-55721 - Hålogaland lagmannsrett LH-2015-191560 - Høyesterett HR-2016-2507-A, (sak nr. 2016/1391), straffesak, anke over dom.
Parter	Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Inge Svae-Grotli) mot X AS (advokat John Egil Bergem).
Forfatter	Dommerne Noer, Bergh, Arntzen, Stabel og Matningsdal.
Sist oppdatert	2016-12-14

Innholdsfortegnelse

Norges Høyesterett - HR-2016-2507-A	1
Innholdsfortegnelse	2

- (1) Dommer **Noer**: Saken gjelder utmåling av foretaksstraff for et oppdrettsselskap i en sak hvor det alvorligste straffbare forholdet var feilaktig rapportering av antall lakselus. Saken reiser særlig spørsmål om selskapet skal dømmes til rettighetstap.
- (2) X AS hadde i 2012-2013 - da de straffbare handlingene fant sted - 3 tillatelser for produksjon av oppdrettsfisk, hver på 945 tonn biomasse. Selskapet hadde dessuten eget slakteri. Virksomheten fant sted i 3 fjorder på nord- og yttersida av Ø.
- (3) På gjerningstidspunktet var selskapet eid av XX ASA med 66 prosent, mens 2 andre selskaper eide resten. Det ene selskapet, som hadde 16 prosent av aksjene, var eid av daværende daglig leder i X AS, A. Fra mars 2016 er XX eneaksjonær.
- (4) De straffbare handlingene fant sted i perioden fra juni 2012 til februar 2013 og ble foretatt av den tidligere nevnte daglige lederen i selskapet, A. Domfellelsen av ham gjelder overtredelse av straffeloven 1902 § 166, matloven § 28, dyrevelferdsloven § 37 og aksjeloven § 19-2.
- (5) Senja tingrett avsa dom 19. oktober 2015 [TSENJ-2015-55721]. A ble dømt i samsvar med tiltalen til en straff av fengsel i 6 måneder. Tingretten la til grunn at straffen ville ligget på fengsel i 8 måneder uten As tilståelse.
- (6) Også selskapet X AS ble funnet skyldig etter tiltalen. Bortsett fra overtredelsen av aksjeloven, var det de samme handlingene som dannet grunnlaget for domfellelsen. Straffen ble satt til en bot på 5 millioner kroner. Det var da tatt hensyn til at selskapet hadde gitt en uforbeholden tilståelse. I tillegg ble det inndratt 400 000 kroner i utbytte. Økokrim's påstand om et begrenset rettighetstap ble ikke tatt til følge.
- (7) Tingrettens domsslutning for selskapets del lød slik:
 «3. X AS, org. nr. [---], dømmes for
- en overtredelse av straffeloven § 166, første ledd (post I og V-B),
 - en overtredelse av matloven § 28 første ledd, jf. § 14, tredje ledd, jf. forskrift 05.12.2012 nr. 1140 om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg § 13, jf. § 8 første ledd (post II),
 - en overtredelse av matloven § 28 første ledd, jf. § 14 tredje ledd, jf. tidligere forskrift av 18.08.2009 nr. 1095 om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg § 14, jf. § 5, annet og tredje ledd (post III),
 - en overtredelse av matloven § 28 første ledd, jf. § 14 tredje ledd, jf. tidligere forskrift av 18.08.2009 nr. 1095 om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg § 14, jf. § 4 b annet ledd bokstav b og c, jf. § 4, annet ledd (post IV)
 - en overtredelse av matloven § 28 første ledd, jf. § 14 tredje ledd, jf. forskrift av 05.12.2012 nr. 1140 om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg § 13, jf. § 10 bokstav f (post V-A),
 - en overtredelse av dyrevelferdsloven § 37 første ledd, jf. § 24 første ledd a og b, jf. forskrift om drift av akvakulturanlegg av 17. juni 2008 nr. 822 (i kraft pr 01.05.2012) § 69 jf. § 13 femte ledd bokstav c og § 54 annet og fjerde ledd (post VI), alt sammenholdt med straffeloven § 48a, til å betale en ubetinget bot til statskassen stor kr 5.000.000,-. Straffeloven § 63, annet ledd har kommet til anvendelse.
4. X AS, org. nr. [---], dømmes til å tåle inndragning av et beløp stort kr 400.000 i medhold av straffeloven § 34, jf. § 37 d).
5. X AS idømmes ikke rettighetstap.
6. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (8) Økokrim anket tingrettens dom til lagmannsretten. Anken gjaldt straffutmålingen. A erklærte

motanke. Ved Hålogaland lagmannsretts dom av 25. mai 2016 ble straffen for A skjerpet ved at han i tillegg til fengselsstraffen ble fradømt retten til i 2 år å ha ledende stilling i noe selskap som driver virksomhet med produksjon av akvatiske organismer. For selskapets del ble anken fra Økokrim forkastet.

- (9) Økokrim har anket lagmannsrettens dom. Anken gjelder reaksjonsfastsettelsen for X AS.
- (10) Aktor har for Høyesterett lagt ned påstand om at selskapet dømmes til en bot på 7 millioner kroner og rettighetstap i form av at selskapet fradømmes retten til å utnytte 2 nye konsesjoner for lakseoppdrett i et tidsrom på 2 år. Subsidiært, dersom det ikke idømmes rettighetstap, er påstanden at selskapet ilegges en bot på 14 millioner kroner.
- (11) **Mitt syn på saken**
- (12) Jeg har som lagmannsretten kommet til at det ikke er grunnlag for å dømme selskapet til rettighetstap. Når det gjelder boten, har jeg kommet til at den bør settes noe opp.
- (13) Saken skal behandles etter straffeloven av 1902, jf. straffeloven 2005 § 3.
- (14) Bakgrunnen for domfellelsene i saken er reglene om tiltak mot lakselus i oppdrettsanlegg. Forskrift om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg av 18. august 2009 nr. 1095 krevde at det ble satt i verk tiltak dersom det var mer enn 1 voksen hunnlus eller 5 lus i bevegelige stadier i snitt per laks. Ved forskrift av 5. desember 2012, som trådte i kraft 1. januar 2013, ble kravene skjerpet slik at grensen gikk ved 0,5 voksne hunnlus i gjennomsnitt per laks.
- (15) For å sikre at reglene følges, var det fastsatt at antall lus skulle telles og rapporteres til Mattilsynet minst hver 14. dag når sjøtemperaturen var høyere enn 4 grader. Fra 1. januar 2013 ble det innført krav om ukentlig rapportering.
- (16) Det var daglig leder A som hadde ansvaret for å skaffe data om antall lakselus fra X AS sine ulike lokaliteter og rapportere til Mattilsynet.
- (17) Tiltalebeslutningen *post I og post V-B* gjelder at A leverte falske rapporter om antall lakselus for 4 ulike lokaliteter. Dette skjedde 26 ganger ved at han - over en periode på om lag 6 måneder fra august 2012 til februar 2013 - oppga lusetall til tross for at det ikke var foretatt tellinger. I tillegg rapporterte han inn uriktige tall 18 ganger. Overtredelsene er ansett som et sammenhengende straffbart forhold.
- (18) Lagmannsretten viste til tingrettens beskrivelse av forholdet, hvor det sies:
- «Dokumentene viser etter rettens vurdering at tiltalte A har operert med noe som nærmest kan betegnes som et 'dobbel bokholderi' der de virkelige lusetallene merket med 'rosa' ikke har blitt videreformidlet til kontrollmyndighetene. Formålet med denne feilrapporteringen synes å ha vært at man har ønsket å gi inntrykk av at lakselussituasjonen ved X AS var under kontroll. Etter rettens vurdering er det således 'tatt grep' ved bedriften for å holde de reelle lusetallene skjult for kontrollmyndighetene. Retten viser til at tiltalte A var vel kjent med rapporteringskravene for lakselus. Retten viser i den forbindelse til at han allerede hadde fått flere pålegg om rapportering. Blant annet den rapporteringen som fant sted 29.11.12 fant sted under pålegg om tvangsmulkt, se Mattilsynets varsel om pålegg datert 16.11.12 inntatt i utdraget på side 134.
- Samlet sett finner retten således at tiltalte A har handlet vedvarende forsettlig over en lengre periode med et klart formål om å skjule de reelle lusetallene ved X AS for kontrollmyndighetene.»
- (19) Daglig leder A og selskapet X AS er for dette forholdet dømt for overtredelse av straffeloven § 166

om falsk forklaring, hvor strafferammen er bøter eller fengsel i inntil to år. De forhold som var henført under matloven § 28 første ledd, jf. § 14 tredje ledd, i tiltalebeslutningen post V-B, ble inkludert i domfellelsen etter § 166.

- (20) Tiltalebeslutningens *post II* gjaldt at A i 2013 unnlot å sørge for at det til enhver tid ikke var mer lakselus i anleggene enn tillatt. Dette gjaldt 3 lokaliteter, hvor det i slutten av januar og begynnelsen av februar var i snitt mellom 1,7 og 8,33 voksne hunnlus per laks, til tross for at grensen da var 0,5 lus per fisk. Det er lagt til grunn at A handlet uaktsomt.
- (21) Domfellelsen for tiltalebeslutningen *post III* gjelder at det ikke ble satt i verk nødvendig lusebehandling på 2 lokaliteter. I den ene var det en uke høsten 2012 mer enn én hunnlus per fisk i 3 merder. A handlet uaktsomt. I den andre var det en uke i november samme år i snitt vel 12 lakselus i bevegelige stadier per fisk. A handlet her forsettlig.
- (22) For forholdene i post II og III er A og X AS dømt for overtredelse av matloven § 28 første ledd, første punktum og daværende tredje punktum jf. § 14 tredje ledd, sammenholdt med tilhørende forskrifter. Anvendelsen av første ledd tredje punktum skyldes at lagmannsretten fant at overtredelsene skjedde under særdeles skjerpene omstendigheter. Strafferammen er derfor bøter eller fengsel i inntil 2 år.
- (23) Domfellelsen for *post IV og post V-A* gjaldt for sein rapportering av lakselus i 2012 og 2013. For 3 lokaliteters del gjaldt det perioden fra juni til august 2012, mens det for en annen lokalitets del gjaldt fra juni til november 2012. I tillegg ble det rapportert for seint fra 3 ulike lokaliteter i de 2 første ukene i januar 2013. A handlet forsettlig.
- (24) A og X AS er for dette dømt for overtredelse av matloven § 28 første ledd første punktum. Her forelå det ikke særdeles skjerpene omstendigheter, og strafferammen er dermed bøter eller fengsel i inntil 1 år.
- (25) Tiltalebeslutningens *post VI* gjaldt massedød av laks som følge av unnlatt overvåking og ivaretagelse av fiskevelferd. Grunnlaget var i tiltalebeslutningen beskrevet slik:
- «Mandag den 13. august 2012 i Y kommune, dyttet/slepte daglig leder A en merd med slakteklar fisk fra lokaliteten [lokalitet3] gjennom sjøen til slakteriet i Z, og han plasserte samme dag merden utenfor slakteriet som slaktemerd. Merden var kraftig begrodd forut for flyttingen og kunne derfor ikke lines opp, og måtte i stedet krokes opp slik at den begrodde ytterveggen ble foldet i tre lag notlin, hvilket også medførte at totalvolumet i merden ble vesentlig redusert. Plasseringen som slaktemerd i grunt farvann, i oppkroket tilstand, med begrodde foldede yttervegger, uten oksygenovervåking og redusert volum, medførte redusert vanngjennomstrømming i slaktemerden slik at ca. 16.000 av i alt ca. 28 000 fisk, den 13. og 14. august 2002 døde som følge av oksygenmangel og miljøforholdene i merden. Mattilsynet ble ikke varslet om hendelsen.»
- (26) Lagmannsretten fant at A handlet grovt uaktsomt. Overtredelsen gjaldt dyrevelferdsloven § 37, jf. § 24 første ledd bokstav a og b med tilhørende forskrifter, hvor strafferammen er bøter eller fengsel i inntil 1 år.
- (27) Samlet sett er selskapet altså dømt for å ha oppgitt uriktig informasjon om antall lakselus i anleggene, for å ha hatt mer lus per laks enn tillatt, for ikke å ha satt i verk nødvendig lusebehandling og for å ha sendt inn rapporter om lusetallet for seint. Endelig gjelder domfellelsen massedød av fisk i forbindelse med forberedelse til slakting.
- (28) X AS ble som nevnt gitt en bot på 5 millioner kroner i lagmannsretten, men ikke ilagt rettighetstap.
- (29) Jeg ser først på spørsmålet om *botens størrelse*.

- (30) Vilkåret for å dømme et foretak til straff, er at en straffebestemmelse er overtrådt av noen som handlet på vegne av selskapet, jf. straffeloven § 48a første ledd. Selskapet har akseptert at vilkårene for foretaksstraff er oppfylt. Jeg er enig i dette og mener at selskapet bør idømmes straff.
- (31) Straffeloven § 48b gir retningslinjer for utmålingen og lyder slik:
- «Ved avgjørelsen av om straff skal ilegges et foretak etter § 48a, og ved utmålingen av straffen overfor foretaket skal det særlig tas hensyn til
- a) straffens preventive virkning,
 - b) overtredelsens grovhet,
 - c) om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen,
 - d) om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,
 - e) om foretaket har hatt eller kunne ha oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
 - f) foretakets økonomiske evne,
 - g) om andre reaksjoner som følge av overtredelsen blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltperson blir ilagt straff.»
- (32) Ved vurderingen av straffenivået i vår sak tar jeg utgangspunkt i at lakselus er et betydelig problem i norsk oppdrettsnæring. Lojal oppfølging av rapporteringspliktene og samvittighetsfullt arbeid for å holde lusebestanden nede er helt nødvendig. Både hensynet til dyrevelferden, hensynet til å unngå smitte og forhindre utvikling av resistens og hensynet til næringens renommé og inntjeningssevne tilsier at de som ikke følger regelverket må straffes strengt. Jeg viser til Rt-2015-44 avsnitt 28 flg. og til St.meld.nr.16 (2014-2015) punkt 4.4.
- (33) Ved utmålingen av boten overfor X AS er daglig leders overtredelse av straffeloven § 166 om å gi falske opplysninger det mest graverende forholdet. Lagmannsretten har begrunnet utmålingen av straffen for ham blant annet slik:
- «Lagmannsretten legger i straffskjerpene retning vekt på at det er tale om et sammenhengende straffbart forhold som innbefatter et stort antall feilrapporteringer over en betydelig tidsperiode. Videre legger lagmannsretten betydelig vekt på at tiltalte var kjent med at lakselus-situasjonen ved anlegget var ute av kontroll, og at de reelle tallene var langt over tillatt grense. Tiltalte har dermed over tid forsettlig holdt alvorlige brudd på forskriftenes bestemmelser om grenser for antall lus skjult for kontrollmyndighetene. Feilrapporteringen medførte at kontrollmyndighetene ble hindret fra å iverksette nødvendige pålegg og tiltak overfor anlegget.»
- (34) Jeg viser til disse momentene. Det alvorlige er at det foregikk systematisk og bevisst feilrapportering for å skjule den reelle lusesituasjonen. I tillegg omfatter domfellelsen som nevnt blant annet at det ved en lokalitet var 12 lus per laks i snitt uten at det ble satt i verk behandling, og at 16 000 laks omkom i forbindelse med den uaktsomme håndteringen av slaktingen.
- (35) Lovbruddene er foretatt av daglig leder, altså en sentral person i selskapets ledelse. Det gjør selskapets ansvar større. På den annen side er det ikke påvist mangler ved selskapets generelle retningslinjer for håndtering av lakselus.
- (36) Jeg legger også vekt på at noen av selskapets lakselokaliteter lå i nærheten av Malangen, som er en nasjonal laksefjord, og Målselva, et nasjonalt laksevassdrag, jf. FOR-2009-06-22-961. Faren for spredning til villaks var derfor klart til stede.
- (37) Overtredelsene gjorde at selskapet slapp å betale for lusebehandling. Tingretten fant at X AS sparte om lag 400 000 kroner på dette, og inndro et tilsvarende beløp. Overtredelsene er slik sett begått for å

fremme foretakets interesser. Men på lang sikt er det klart at selskapet ikke ville ha noen fordel av ikke å ha kontroll på lusesituasjonen.

- (38) I formildende retning må det legges vekt på at selskapet tilsto alle forholdene i tiltalen. Dette hadde betydning for behandlingen av saken. Jeg legger videre noe vekt på at det nå har gått en god stund siden forholdene skjedde, og at daglig leder har sluttet i selskapet og ble dømt til en streng straff.
- (39) Ved utmålingen skal det ses hen til selskapets økonomiske evne, jf. straffeloven § 27 og § 48b bokstav f. Oppdrettsnæringen har jevnt over hatt gode tider de siste årene, og det gjelder også for X AS. I 2013 var selskapets omsetning på ca. 111 millioner kroner og årsresultatet 21 millioner. I 2014 og 2015 var omsetningen på henholdsvis 133 og 187 millioner og årsresultatet 20 og 16 millioner kroner.
- (40) Det har både i lovgivning og i rettspraksis skjedd en utvikling ved at miljøkriminalitet straffes strengere enn tidligere, jf. HR-2016-1857-A om ulovlig ulvejakt, hvor det i avsnitt 48 heter:
- «Høyesteretts praksis viser at straffenivået for miljøkriminalitet er justert opp i tråd med lovgivers signaler, slik det blant annet er kommet til uttrykk gjennom vedtakelsen av straffeloven § 152b. Jeg viser til Rt-2011-10 avsnitt 19-20, Rt-2011-631 avsnitt 50, Rt-2012-65 avsnitt 120, Rt-2015-636 avsnitt 17 og HR-2016-1253-A avsnitt 32. I flere av disse dommene er også myndighetenes miljøforpliktelser etter den nåværende § 112 i Grunnloven trukket frem som begrunnelse for et skjerpet straffenivå.»
- (41) Det er lite praksis fra Høyesterett om straffenivået ved idømmelse av foretaksstraff i saker som denne. Dommen i Rt-2015-44 gjaldt en produksjonssjef som ble dømt til 60 dager fengsel hvorav 30 dager betinget for brudd på straffeloven § 166 og matloven § 28. Vår sak er imidlertid klart mer alvorlig enn denne. 2015-saken omfattet 7 feilrapporteringer, mens det i vår sak er 44 brudd på § 166. I tillegg var det i den andre saken ikke mistanke om at lusetallet var høyere enn tillatt. Også overtredelsen av matloven § 28 var mindre graverende enn i vår sak. Selskapet vedtok i den saken et forelegg på 2,3 millioner kroner, uten at jeg kan se at det kan være styrende for bøtenivået i vår sak.
- (42) Formålet med bøtestrafen er at den skal virke atferdsregulerende. Boten må derfor settes såpass høyt at den virker avskrekkende, jf. Ot.prp.nr.27 (1990-91) punkt 8.5. Gitt alvorligheten av forholdene, selskapets økonomi og bøtenivået i den saken som er nevnt tidligere, har jeg kommet til at boten passende kan settes til 6 millioner kroner.
- (43) Det neste spørsmålet er om selskapet i tillegg til boten skal dømmes til *rettighetstap*. Etter straffeloven § 48a tredje ledd er foretaksstraffen normalt bøter, men rettighetstap etter § 29 kan idømmes i tillegg.
- (44) Økokrims syn er at selskapet bør fratras retten til - i 2 år framover - å ta i bruk 2 nye oppdrettskonsesjoner som selskapet har fått, men som ennå ikke er tatt i bruk. Etter deres syn gjør miljøhensyn og hensynet til næringen det nødvendig med en streng reaksjon, og økonomien i næringen gjør at bot alene ikke vil ha en tilstrekkelig avskrekkende virkning.
- (45) Straffeloven § 29 første og andre ledd gir hjemmel for å dømme noen til fullt eller delvis rettighetstap, og lyder slik:
- «Den som har begått en straffbar handling som viser at vedkommende er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet, kan, når allmenne hensyn tilsier det,
- a) fratras stillingen, eller
- b) fratras retten til for fremtiden å ha en stilling eller utøve en virksomhet eller aktivitet.
- Rettighetstapet kan begrenses til forbud mot å utøve visse funksjoner som ligger til stillingen eller virksomheten, eller til påbud om å utøve virksomheten eller aktiviteten på bestemte vilkår.»

- (46) Lovens ordlyd slår altså fast at rettighetstap kan idømmes når straffedommen viser at den domfelte er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet.
- (47) Av forarbeidene går det fram at reglene først og fremst er motivert av hensynet til samfunnsvernet. Dette ble understreket i Ot.prp.nr.39 (1952) Om lov om endringer i lovgivningen om rettighetstap. Etter å ha uttalt at allmennpreventive hensyn og hensynet til individualprevensjon normalt ikke har tilstrekkelig styrke til å begrunne rettighetstap, konkluderte departementet på side 5-6 med at dette kan stille seg annerledes når det er samfunnshensyn som står på spill:
- «Det kan forekomme tilfelle hvor det er grunn til å statuere rettighetstap - ikke for å påføre den domfelte et onde - men for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha at han fortsatt får adgang til å sitte i en bestemt stilling, drive en bestemt virksomhet eller utøve en annen av de her omhandlede rettigheter. Dette hensyn er det som i de fleste tilfelle veier tyngst i retning av å pålegge rettighetstap.»
- (48) I forarbeidene til straffeloven av 2005 ble det foretatt en ny gjennomgang av reglene. Den nye § 56 om rettighetstap ble språklig forenklet og omredigert, men departementet uttalte at vilkårene for rettighetstap «i det vesentlige» skulle være de samme som etter dagens § 29, jf. Ot.prp.nr.90 (2003-04) Om lov om straff (straffeloven) side 453.
- (49) Anvendelsesområdet ble imidlertid noe utvidet, ved at det ble adgang til å idømme begrenset rettighetstap og forbud mot å drive en aktivitet. Endringen tok imidlertid «ikke sikte på en generell heving eller senking av dagens terskel for å reagere med rettighetstap», jf. proposisjonen punkt 24.3.4.
- (50) Ved vedtakelsen av den nye straffeloven av 2005 ble også reglene om rettighetstap i straffeloven 1902 § 29 endret, slik at bestemmelsen med virkning fra 1. januar 2006 fikk samme ordlyd som den nye § 56. Reglene er altså nå de samme i straffeloven 1902 § 29 som i straffeloven 2005 § 56.
- (51) Aktor har anført at de momentene som er lovfestet i § 48b om idømmelse og utmåling av foretaksstraff, langt på vei gjelder tilsvarende ved anvendelse av rettighetstap overfor foretak. Jeg er ikke enig i det. Den formålsbegrensningen for anvendelse av rettighetstap som følger av § 29, og som er fremhevet i forarbeidene, må ha samme gyldighet i saker hvor det er spørsmål om å ilegge et selskap rettighetstap. Dette følger også av forarbeidene til reglene om foretaksstraff, jf. Ot.prp.nr.27 (1990-91) side 33 hvor departementet uttaler:
- «Rettighetstap er en inngripende reaksjon som man etter *kommisjonens* syn bør være varsom med å bruke. Det bør bare idømmes når samfunnsmessige hensyn tilsier det. Dette kan for eksempel være når en bedrift gjentatte ganger forsettlig eller grovt uaktsomt slipper ut større mengder med giftig avfall fordi bedriften ønsker å spare utgiftene til renseanlegg.»
- (52) Departementet konkluderte på side 34 med at det bare «rent unntaksvis» burde være tale om å idømme rettighetstap.
- (53) Det er altså ikke en videre adgang til å anvende rettighetstap overfor foretak enn overfor fysiske personer.
- (54) Jeg tar dette som utgangspunkt for vurderingen av om X AS skal dømmes til rettighetstap.
- (55) Aktor har som nevnt lagt stor vekt på at selskapet søkte om og fikk 2 såkalte grønne konsesjoner for oppdrett av laks - det vil si konsesjoner som forutsetter særlige miljøvennlige løsninger - mens selskapet var under etterforskning. Mattilsynet anmeldte selskapet 11. juni 2013, og konsesjonene ble tildelt i desember 2014 i konkurranse med andre selskaper.
- (56) Jeg er enig i at det kan synes paradoksalt at X AS ble gitt disse to verdifulle tillatelsene til tross for at selskapet var under etterforskning for alvorlige regelbrudd. Men det var ikke satt som vilkår for

tildelingen at selskapet dokumenterte hvordan det hadde håndtert lusesituasjonen tidligere - fokus var på om selskapet hadde gode forslag til håndtering av lakselus framover. Det er derfor ingen årsakssammenheng mellom tildelingen av nye konsesjoner og det domfellelsen gjelder.

(57) Rettighetstap må, som det går fram av gjennomgangen foran, begrunnes i faren for framtidig misbruk. Jeg har kommet til at dette vilkåret ikke er oppfylt her. Daglig leder A, som begikk de straffbare handlingene, sluttet i selskapet i mai 2015. Det er ikke funnet at andre i selskapets ledelse utenom tidligere daglig leder har vært involvert i de straffbare forholdene. Som nevnt er det heller ikke påvist svikt i selskapets rutiner eller retningslinjer. Det er videre - ifølge lagmannsretten - ikke funnet alvorlige avvik i virksomheten etter at de straffbare forholdene ble oppdaget. Selskapet har fremlagt rapporter som viser god kontroll med lusemengden i dag.

(58) Jeg har på denne bakgrunn kommet til at selskapet ikke skal dømmes til rettighetstap.

(59) Jeg stemmer for slik

dom:

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 3, gjøres den endring at boten settes til 6 000 000 - seksmillioner - kroner.

(60) Dommer **Bergh**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(61) Dommer **Arntzen**: Likeså.

(62) Dommer **Stabel**: Likeså.

(63) Dommer **Matningsdal**: Likeså.

(64) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

dom:

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 3, gjøres den endring at boten settes til 6 000 000 - seksmillioner - kroner.